

Flimmerablation bör övervägas vid förmaksflimmer och hjärtsvikt

Inga läkemedelsbaserade studier har hittills kunnat visa på skillnader i utfall (morbidity eller mortalitet) vid jämförelse mellan rytm- och frekvensreglering av förmaksflimmer med eller utan nedsatt vänsterkammerfunktion.

I föreliggande prospektiva arbete jämfördes effekterna av icke-farmakologisk behandling på patienter med förmaksflimmer och nedsatt vänsterkammerfunktion (ejektionsfraktion, EF, ≤ 40 procent). I studien randomiserades 41 patienter till flimmerablation och 40 till biventrikulär pacing och efterföljande His-ablation (pace + His). Patienterna (ca 90 procent män, medelålder 60 år) följdes i sex månader och utvärderades avseende livskvalitet, vänsterkammerfunktion och sex minuters gångtest.

Vid sex månader var 71 procent av patienterna i flimmerablationsgruppen fria från förmaksflimmer (symtom och loop recorder) och antiarytmika. Dessa

patienter hade också signifikant förbättrad EF (från 27 till 35 procent) jämfört med gruppen med pace + His (från 29 till 28 procent), högre livskvalitet och förlängd gångsträcka. De allvarliga komplikationerna var få och skilde sig inte mellan grupperna. Författarna konkluderar att flimmerablation starkt ska övervägas för dessa patienter vid centra som har god erfarenhet av sådan behandling.

Konklusionerna från studien begränsas av att få patienter inkluderats och av att uppföljningstiden var kort. Deltagande centra är också mycket erfarna vad gäller flimmerablation, varför applicerbarheten av resultaten försvåras.

Högst anmärkningsvärt är att kontrollgruppen behandlats med biventrikulär pacing och His-ablation. Patienterna hade ingen primär indikation för biventrikulär pacing (smala QRS-komplex), inte heller någon klar indikation

»... denna behandling bör kunna övervägas även i Sverige för vissa noggrant selekterade flimmerpatienter ...«

för His-ablation (normofrekvent förmaksflimmer). Dessa patienter förbättrades heller inte av behandlingen.

Resultaten av flimmerablation är dock lovande, och denna behandling bör kunna övervägas även i Sverige för vissa noggrant selekterade flimmerpatienter med nedsatt vänsterkammerfunktion.

Jonas Schwieler

docent, överläkare,
kardiologkliniken, Karolinska
Universitetssjukhuset Solna

Khan MN, et al. Pulmonary-vein isolation for atrial fibrillation in patients with heart failure. *N Engl J Med.* 2008;359:1778-85.

Symtom relaterade till elektromagnetiska fält skiljer sig mellan olika grupper

Personer med besvär relaterade till mobiltelefonanvändning och personer med mer generell elkänslighet uppvisar skillnader i såväl fysiologiska som psykologiska karakteristika. De påvisade olikheterna bör beaktas vid handläggning och medicinsk utredning.

I två provokationsstudier undersöktes effekten av exponering för radiofrekventa fält motsvarande fält från en GSM-mobiltelefon dels på symtom, autonom aktivitet (mätt bl a som hjärtfrekvensvariabilitet), arbetsminne och reaktionstid hos personer med mobiltelefonrelaterade besvär, dels på koncentrationen av tre biomarkörer i serum hos personer med hudbesvär utan koppling till elektromagnetiska fält.

Någon effekt av exponeringen sågs inte. Försökspersonerna med mobiltelefonrelaterade besvär uppvisade under försöket högre sympatikusaktivitet under kognitiv stress än kontrollpersoner utan besvär men skilde sig inte från kontrollpersonerna i vila. Detta skiljer personer med mobiltelefonrelaterade besvär från personer med elkänslighet, som i tidigare studier visat förhöjd sympatikusak-

tivitet både under kognitiv stress och i vila.

I en enkätundersökning rapporterade en grupp personer med elkänslighet något mer av ångest, depression och utmattning än en grupp med mobiltelefonrelaterade besvär. Gruppen med elkänslighet rapporterade också fler och mer komplexa symtom och att symtomen påverkade deras livskvalitet i högre grad.

En uppföljning av ett antal deltagare med elkänslighet från en tidigare studie visade att personerna förbättrades över tid. De rapporterade färre symtom, och den avvikelser i hjärtfrekvensvariabilitet som iakttagits tidigare hade minskat. Studien medger inga generella slutsatser men antyder att besvär relaterade till elektromagnetiska fält kan minska med tiden.

Amanda Johansson

med dr, institutionen för folkhälsa och klinisk medicin, yrkes- och miljömedicin, Umeå universitet

Avhandling: Johansson A. Idiopathic environmental intolerance attributed to electromagnetic fields – physiological and psychological aspects. Umeå: Umeå universitet, institutionen för folkhälsa och klinisk medicin, yrkes- och miljömedicin; 2008. ISSN 0346-6612, ISBN 978-91-7263-677-3.

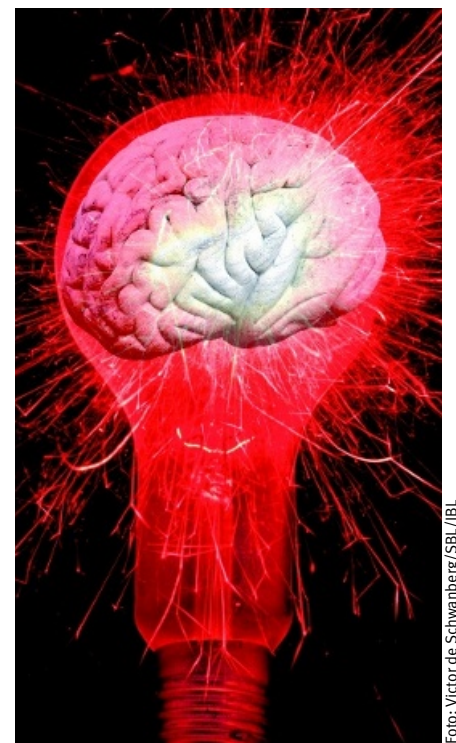

Foto: Victor de Schwaberg/SBL/IBL

»Personer med besvär relaterade till mobiltelefonanvändning och personer med mer generell elkänslighet uppvisar skillnader i såväl fysiologiska som psykologiska karakteristika. De påvisade olikheterna bör beaktas vid handläggning och medicinsk utredning.«